

**VIII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

ВИПУСК 8

30-31 жовтня 2015 р.

м. Переяслав-Хмельницький

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Рада молодих учених університету

Матеріали

VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»
30-31 жовтня 2015 року

Збірник наукових праць

Переяслав-Хмельницький – 2015

УДК 001+37(100)

ББК 72.4+74(0)

Т 33

Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – Вип. 8. – 575 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Коцур В.П. – доктор історичних наук, професор, академік НАПН України, ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Рик С.М. – кандидат філософських наук, доцент, проректор з наукової роботи ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Скляренко О.Б. – кандидат філологічних наук, доцент

Коцур В.В. – кандидат політичних наук, голова Ради молодих учених університету

Кикоть С.М. – кандидат історичних наук, заступник голови Ради молодих учених університету

Гайдаєнко І.В. – керівник центру усної історії, секретар Ради молодих учених університету

©Рада молодих учених університету
©ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

окушылардың музыкалық ой-өрісі, сана-сезімі «Өмір тек қана музыканы туғызып қоймайды, оның әсер ету құдіретін сезінеді! – деген қағидамен толықтырылады.

Халық композиторлары әрқашан өз шығармалары арқылы халыққа, олардың өміріне игілікті әсер етуге тырысты. Нақты мысалға жүгінетін болсақ:

Құрманғазы мен Біржан өзінің шығармалары арқылы адамды батылдыққа, өмірдегі кездесетін түрлі қиындықты және білуге, бостандық үшін қайыспай қарсы тұруға шақырды. Қорқыт болса, күйлерінің адамзатқа «сүйеніш және жұбаныш» болуын армандады, адамдарды ажалмен күресіп, ұзақ та, бақытты өмір сүруге талаптануға жетеледі. Абай өз әндерімен қазақ халқының жарқын болашағы үшін күресті. Халықтық дәстүрді, адал еңбекті жырлауда, ізгілік пен жауыздықты философиялық тұрғыдан баяндауда оның музыкасы шын мәнінде революциялық болды.

Халық әндері болса әдемілікті сүюге, «жақсыдан үйренуге, жаманнан жиренуге», ізетті болуға тәрбиелейді.

Бұдан мынадай қорытындыға келуге болады: музыка, өнерді басқа түрлері сияқты, өмір шындығын дәл бейнелеп көрсетіп қана қоймай, оны нұрландыра, көркейте, байыта түседі, адамдарға рухани нәр береді, яғни біздің еркімізден тыс, өздеріміз байқамай қалатын сәттерден де ол әрқайсымыздың жан-дүниелерімізді, ойларымызды, сана-сезімдерімізді нұрландыра, көркейте, байыта түседі, эстетикалық мәдениетімізді қалыптастырады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. «Мәдени мұра» Қазақ өнерінің тарихы. (Ежелгі дәуір, I – том) Алматы. «Өнер», 2007. – 350 с.
2. Педагогика. Қазақша түсіндірме терминологиялық сөздік // Ғыл. Жетекшілік жасаған және жалпы ред. Басқарған проф. Беркімбаева Ш.К., проф. Құсайынов А.Қ. – Алматы, 2007. – 248 бет.
3. Ұзақбаева С.А. Өміршең өнер өрісі. – Алматы, 1982.
4. Дистервег А., Джурицкий А.Н. Педагогика: история педагогических мыслей. – М., 2000. – 350 с.

*Інна Сьомкіна
(Луганськ, Україна)*

СПЕЦИФІКА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ ЦЕНТРІВ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ДЛЯ СІМ'І, ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ З НЕБЛАГОПОЛУЧНИМИ СІМ'ЯМИ

Сучасний етап розвитку України передбачає проведення комплексу соціально-економічних реформ, спрямованих на збереження й розвиток людського та соціального капіталу як умови подолання існуючих у країні проблем. На жаль, під впливом соціально-економічної кризи еволюція сім'ї йде в небажаному напрямкові – в бік високої нестабільності родини, зниження її цінності для людей, орієнтації на неформальні шлюбно-сімейні відносини, збільшення кількості позашлюбних дітей і неповних сімей, малодітності, негативної деформації функцій сім'ї.

Предметом особливої уваги вчених стають в останні роки сім'ї, соціальне функціонування яких з об'єктивних і суб'єктивних причин ускладнене або порушене, а їх існування перебуває під загрозою.

Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (ЦСССДМ, до 2004р. – ЦССМ) є основною державною ланкою, яка здійснює соціальну роботу з дітьми, сім'єю та молоддю. Усі центри об'єднані спільною метою, є єдиним механізмом держави у реалізації соціальної політики стосовно дітей, сім'ї та молоді [1, 3].

У теперішній час у навчальних посібниках, монографіях, дисертаціях та інших наукових працях із соціальної роботи й педагогіки значною мірою висвітлені концепції соціально-педагогічної роботи з різними категоріями сімей, особливу увагу приділено сім'ям з дітьми з особливими потребами (А.Капська, І.Іванова), проблемним сім'ям (З.Зайцева, І.Трубавіна, В.Толстоухова), окремим типам сімей (І.Зверева, О.Максимович, В.Постовий О.Песоцька та ін). Аналіз наукових підходів до проблем становлення соціально-педагогічних інституцій і створення певної системи допомоги та підтримки неблагополучної сім'ї засвідчують, що, не зважаючи на наявність низки соціально-педагогічних теорій та внесок окремих науковців України, таких як О. Безпалько, І. Зверева, І. Пінчук, Ю. Поліщук, С. Толстоухова, К. Шендеровський, в останні десятиріччя у сучасній науці практично відсутній єдиний концептуальний підхід до визначення сутності та змісту ключових понять, у т.ч. й соціально-педагогічної роботи з неблагополучними сім'ями.

Саме тому, *метою* нашої статті є розгляд особливостей та специфіки соціально-педагогічної роботи з неблагополучними у центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Дотримуючись соціологічного й психологічного визначень та ґрунтуючись на педагогічному (соціально-педагогічному) підході до явища сімейного неблагополуччя, визначаємо поняття „*неблагополучна сім'я*” як сім'я, яка в силу різних причин повністю або частково втратила свої можливості та ресурси для здійснення у повному обсязі покладених на неї функцій по відношенню до суспільства та членів сім'ї, у результаті чого в ній складаються несприятливі умови для виховання й розвитку дітей.

Вважаємо за необхідне зазначити, що саме такі сім'ї в першу чергу є об'єктом соціально-педагогічної роботи

ЦСССДМ. Сім'ї ж, що ведуть асоціальний спосіб життя або відзначаються неблагополуччям стосовно своїх членів, які за віком не є дітьми та молоддю, не розглядаються нами як об'єкт першочергової діяльності ЦСССДМ.

Розглядаючи специфіку та особливості роботи ЦСССДМ, слід зазначити що, під соціально-педагогічною роботою з неблагополучними сім'ями ми розуміємо вид соціально-педагогічної діяльності, яка являє собою систему заходів, спрямованих на утворення сприятливих умов і надання соціально-педагогічної допомоги сім'ї, яка перебуває у складних життєвих обставинах, з метою максимально ефективного виконання нею соціальних функцій щодо виховання й розвитку дитини, задоволення потреб у соціокультурній адаптації й саморозвитку, а також формування власних соціально-психолого-педагогічних ресурсів сім'ї щодо попередження і подолання сімейного неблагополуччя та її подальшого соціального функціонування й розвитку.

Аналізуючи наукову літературу та досвід роботи центрів соціальних служб із сім'ями які опинилися у складних життєвих обставинах можна виокремити три групи особливостей соціально-педагогічної роботи ЦСССДМ з неблагополучними сім'ями:

– по-перше – це особливості, що визначаються специфікою контингенту сімей, які підпадають під категорію „кризових”, „неблагополучних”, „дисфункційних” та пов'язані з особливостями взаємодії та спілкування з даною категорією сімей, які перебувають на обліку ЦСССДМ;

– по-друге – ми маємо на увазі особливості, які зумовлені специфікою організації процесу соціально-педагогічної роботи центрів СССДМ з сім'ями, які потрапили у складні життєві умови, що пов'язані із різноманітністю потреб сімей та причин, що викликають сімейне неблагополуччя;

– по-третє – нами визначені особливості, зумовлені соціально-економічною ситуацією в Україні та пов'язані із сучасним процесом реформування державної системи захисту прав дитини та сім'ї [1, 3, 4].

Розкриємо зміст кожної з груп особливостей соціально-педагогічної роботи ЦСССДМ з неблагополучними сім'ями.

До першої групи особливостей, пов'язаних із специфікою взаємодії та спілкування з контингентом неблагополучних сімей, належать такі:

- 1) Небажання сімей іти на контакт (іноді навіть ворожість) та відсутність довіри до фахівців ЦСССДМ;
- 2) Відмінності у світогляді та способі життя сімей з сільської та міської місцевості, що накладають відбиток на процес взаємодії та спілкування родин у СЖО із фахівцями центрів у сільській та міській місцевості.

Для сільських жителів характерною є:

- зацікавленість лише у матеріальній допомозі з боку центрів;
- надання психологічних чи педагогічних послуг для неблагополучних сімей сільської місцевості здаються не суттєвими та не зрозумілими;
- фахівцям центрів іноді важко вплинути на рівень усвідомлення членами сімей необхідності виконання певних умов для досягнення позитивного результату всередині родини і тому часто доводиться впливати не на свідомість батьків, а використовувати почуття страху перед втратою дитини, почуття сорому перед односільчанами, тобто долучати радикальні методи переконання батьків виконувати свої батьківські обов'язки та пробудження хоч малої частки зацікавленості у результаті.

Для міських жителів характерним є:

- прагнення безкоштовно скористатися послугами юриста чи психолога, які за межами центрів коштують дорого;
- у містах частіше приходять родини за власною ініціативою, занепокоєні конфліктними стосунками всередині сім'ї, труднощами у вихованні дитини чи то певними комплексами у дитини (особливо у неповних родинах), тобто такі сім'ї, що перебувають у стані загострення суперечностей між членами родини.

Здебільшого, самі бажають стати на соціальний супровід і зацікавлені у змінах ситуації, дотримуються взятих на себе зобов'язань.

3) Для членів неблагополучних родин (незалежно від місця проживання) характерними є:

- а) несерйозність, а іноді й неповага у ставленні до фахівців ЦСССДМ;
- б) перекладання тривоги і турботи одне про одного, про дітей на сторонніх людей, займаючи пасивну позицію та надаючи фахівцям право самим знаходити вихід із кризи.

В остаточному підсумку це призводить до утриманства, покірності долі, прагненню обвинуватити у всіх своїх лихах суспільство.

Всі ці прояви соціально-психологічних, поведінкових деформацій членів неблагополучних сімей ускладнюють процес соціально-педагогічної роботи ЦСССДМ щодо допомоги їм у подоланні сімейної кризи, складних життєвих обставин та здійснення їх соціального захисту.

До групи особливостей, зумовлених специфікою організації процесу соціально-педагогічної роботи центрів з сім'ями, які потрапили у складні життєві обставини, ми відносимо:

- 1) „закритість сім'ї”, адже далеко не всі сторони її життя доступні для спостереження. Сім'я – це закрита система. Отже, справжня причина сімейної дисгармонії й усвідомлення цього її членами можуть не збігатися. Тому робота з сім'єю потребує багато часу і передбачає ефективну діагностику;

2) сім'я автономна у своїй життєдіяльності та має право вибирати вид взаємодопомоги, методи виховання дітей тощо. Втручання в сімейні стосунки бажане тільки після прохання про це клієнта, за винятком обставин, коли існує безпосередня загроза фізичному, психічному здоров'ю або життю когось із членів сім'ї;

3) соціальний працівник самотужки не вирішує проблеми, а допомагає сім'ї у їх вирішенні, тобто розумінню сутності проблеми та розгляду різноманітних шляхів подолання;

4) у соціальній роботі з сім'ями, які опинилися в складних життєвих обставинах, важливо навчитися виявляти ключову проблему, яка має певні ознаки, часові рамки, кордони втручання соціального працівника;

5) соціальна робота з сім'ями потребує делікатності й дотримання конфіденційності, адже іноді розголошується інформація, яка може завдати серйозної шкоди;

6) різноманітність проблем та потреб сімей, які відносяться до категорії „кризових”, „неблагополучних” потребують розробки змісту технологій супроводу відповідно типу неблагополучної сім'ї, з метою підвищення ефективності даної роботи [2, с. 41–42]:

Таким чином, процес організації соціально-педагогічної роботи ЦСССДМ з сім'ями, які потрапили у складні життєві обставини повинен враховувати вище означені особливості та бути спрямованим на створення необхідних умов для оптимального функціонування сім'ї у соціумі та гармонійний розвиток і виховання в ній дитини.

Останню групу особливостей складають особливості, зумовлені соціально-економічною ситуацією в Україні та пов'язані із сучасним процесом реформування державної системи захисту прав дитини та сім'ї.

До них ми включили:

1. Розпочате реформування державної системи захисту прав дитини та соціальної підтримки сім'ї в Україні, яке сприяє: впровадженню у практику соціально-педагогічної роботи центрів соціальних служб ідей і принципів, що базуються на міжнародних нормах і стандартах захисту прав дитини і сім'ї, технологій, побудованих на сучасному досвіді та європейській практиці соціальної роботи з „неблагополучними сім'ями”. Реалізація цього завдання в Україні має серйозні економічні та матеріально-технічні труднощі, серед яких недостатнє загальне фінансування системи соціального захисту в цілому, обмеженість матеріальних ресурсів ЦСССДМ у процесі соціального супроводу, реабілітації, профілактики та обслуговування неблагополучних сімей, значні організаційні та процесуально-змістовні проблеми даних процесів тощо.

2. Актуальною проблемою є неуплектованість штату фахівців ЦСССДМ, недостатня кількість висококваліфікованих кадрів для роботи з неблагополучними сім'ями, їх підготовка та підвищення фахової майстерності, вирішення комплексу соціально-економічних проблем самих фахівців, які працюють з даним контингентом сімей і допомагають державі повернути сім'ю як соціальний інститут до нормального функціонування у суспільстві та виховання і розвитку в них дітей як повноцінних громадян держави.

3. Процеси реформування системи захисту прав дитини та сім'ї в Україні проходять на фоні активного впровадження у практику роботи ЦСССДМ принципів демократизації, законності, гуманізму, забезпечення реального захисту прав і свобод громадян, відновлення соціальної функціональності неблагополучної сім'ї.

Таким чином, розв'язання проблеми поширення сімейного неблагополуччя в Україні потребує оновлення нормативно-правової бази законодавства щодо діяльності ЦСССДМ з кризовими категоріями сімей, розробки та впровадження чіткої цілісної системи соціально-педагогічної роботи ЦСССДМ з урахуванням різноманітності причин та потреб сім'ї відповідно типу сімейного неблагополуччя.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України „Про внесення змін до Закону України „Про соціальну роботу з дітьми та молоддю” від 15.01.2009 №878-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=878-17>

2. Зберегти сім'ю. Соціальна робота із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах / автори-упорядники : О. М. Мороз, Г. І. Постолюк, Т. В. Семигіна, О. С. Шепіленко. – К. : ЕКМО, 2008. – 160 с.

3. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту „Про затвердження Порядку здійснення соціального супроводу центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді сімей та осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/nreg,z0471-08>

4. «Про соціальні послуги» Закон України // Відомості Верховної Ради. – №10. – 2002.

*Нигора Таиланова
(Фергана, Узбекистан)*

ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА СИТУАЦИОН ЎЙИНЛИ МЕТОДЛАРНИ ҚЎЛЛАШ

Республикамиз таълим тизимида юкори малакали, фан асосларини пухта эгаллаган, баркамол ва рақобатбардош кадрларни тайёрлаш асосий мақсад қилиб қўйилган.

Ҳозирги ижтимоий-иқтисодий ривожланиш даврида турган жамиятимизда юкори малакали мутахассисларни тайёрлаш жараёнини янада такомиллаштириш билан бирга юсак инсоний фазилатли

Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – Вип. 8. – 575 с.

Враховуючи свободу наукової творчості, редколегія приймає до друку публікації та статті тих авторів, думки яких не в усьому поділяє. Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань, достовірність матеріалів несуть автори публікацій. Передрук і відтворення опублікованих у збірнику матеріалів будь-яким способом дозволяється тільки при посиланні на **«Тенденції і перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»**.

Редакційна колегія залишає за собою право редагувати та скорочувати текст.

Адреса оргкомітету: 08401, Київська обл., м. Переяслав-Хмельницький, вул. Сухомлинського, 30 (к. 203), тел. (04567) 5 46 44

Матеріали конференції розміщені на сайті: <http://confscience.webnode.ru>

Укладачі: С.М.Кикоть, І.В.Гайдаєнко
Верстка та дизайн: І.В.Гайдаєнко

Підписано до друку 4.11.2015 р.

Формат 60×84 1/8. Папір офсет.

Ум. друк. арк. 56,2.

Виробник ФОП Лукашевич О.М., свідоцтво про державну реєстрацію

№2358000000002997 від 12.10.2011 р.

08400, Київська обл., м. Переяслав-Хмельницький,

вул. Покровська, 49, к. 12

E-mail: lom80@ukr.net